

# Archeologia i ja

**Zwiedzający: Bardzo podobają mi się Festyn Biskupiński. Wiele dowiedziałem się tutaj o pracy archeologów. Jak ja mógłbym im pomóc?**

Archeolog: Archeolodzy dowiadują się zaledwie o części stanowisk archeologicznych przypadkowo odkrywanych w naszym kraju każdego roku. Każde takie znalezisko jest ważne dla rozwoju naszej wiedzy o przeszłości. Czasami te przypadkowe odkrycia przyczyniają się do odkryć naukowych o wyjątkowym znaczeniu. Najlepszym przykładem może być właśnie odkrycie Biskupina, zgłoszone archeologom przez miejscowego nauczyciela. Bardzo istotne jest więc informowanie archeologów o wszelkich przypadkowo dokonanych odkryciach zabytków archeologicznych. Jeśli znajdziesz na polu coś, co może być zabytkiem archeologicznym, albo zauważysz, że w żwirowni czy piaskownicy pojawiają się ciemne plamy, które mogą być obiektami archeologicznymi - zawiadom o tym archeologów.

**- Ale co to właściwie jest zabytek archeologiczny?**

Zabytkiem archeologicznym jest wszelka tkwiąca w ziemi, na jej powierzchni lub w wodzie pozostałość działalności i działalności człowieka, która dzięki naukowym badaniom pozwala odtworzyć i zrozumieć przeszłość. Mogą to być fragmenty potłuczonego naczynia glinianego, odłupki krzemienne, które stanowiły niegdyś narzędzia, monety, zardzewiałe przedmioty metalowe, kości zwierzęce ze śladami obróbki, itp. Z tego wszystkiego archeolog może odtworzyć historię. Zabytki archeologiczne mogą występować pojedynczo na powierzchni pola uprawnego, albo tkwić w warstwach ziemi stanowiska archeologicznego.

**- A co to jest stanowisko archeologiczne?**

Stanowisko archeologiczne, to miejsce, które jest śladem pobytu człowieka w przeszłości i zawiera w sobie liczne informacje - w postaci tkwiących w warstwach ziemi zabytków i ich wzajemnych związków - o tym, co w tym miejscu działo się w odległych czasach.

**- Do kogo należą zabytki archeologiczne?**

Zabytki archeologiczne są częścią ogólnoeuropejskiego dziedzictwa kulturowego i historycznego. Zgodnie z obowiązującym w naszym kraju prawem, wszelkie znaleziska i wykopaliska archeologiczne należą do Państwa. W imieniu Państwa

szereżkiej publiczności.

**- Co zatem powinienem zrobić, jeśli dokonam znaleziska archeologicznego?**

W przypadku znalezienia czegoś, co może być zabytkiem lub stanowiskiem archeologicznym, należy bez zwłoki zabez-

tworzyć fachową dokumentację wykorzystując metody wymagające wieloletniego wykształcenia i doświadczenia. Wydobycie przedmiotu z ziemi w sposób niefachowy niszczy bezpowrotnie informacje, które archeolog może uratować.

**- Co zrobi Wojewódzki Konserwator Zabytków, kiedy poinformuję go o moim znalezisku?**

Wojewódzki Konserwator Zabytków może zorganizować w takim przypadku wykopaliska archeologiczne. Nie każde jednak znalezienie zabytku musi prowadzić do konieczności przeprowadzenia wykopalisk. Każdy zgłoszony zabytek i jego okoliczne miejsce znalezienia zostanie natomiast z pewnością katalogowane w archiwum Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, a przedmioty znajdą się w właściwym muzeum, gdzie będą dostępne dla nauki i dla odwiedzających.

**- A co ja będę z tego miał?**

Przed wszystkim znalazca zabytku archeologicznego przez przekazanie tej wiadomości do właściwych urzędów przyczyni się do powiększenia zasoby wiedzy o naszej przeszłości. Jeśli znalazca po dokonaniu znaleziska zabezpieczy je i niezwłocznie powiadomi Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, może dostać dyplom podpisany przez Ministra Kultury i Sztuki, lub nawet nagrodę pieniężną.

**- Co mi grozi, jeśli zataję fakt dokonania znaleziska archeologicznego?**

Zgodnie z ustawą o ochronie dóbr kultury z dnia 15 lutego 1962 r., możesz podlegać karze aresztu lub grzywny za niepodjęcie niezwłocznie właściwej akcji w przypadku znalezienia zabytku archeologicznego. Jeśli będziesz rozkopywał stanowiska archeologiczne na własną rękę lub świadomie zniszczysz je, możesz odpowiadać za niszczenie zabytków, za co grozi ci kara pozbawienia wolności do 5 lat i grzywny. Jeśli przywłaszczysz sobie zabytki archeologiczne możesz również odpowiadać za zabór mienia należącego do Skarbu Państwa.

**- Dlaczego właściwie archeolodzy potępiają poszukiwaczy skarbow?**

Poszukiwacze skarbow,

szukając zabytków archeologicznych z pomocą wykrywaczy metali i wyrывая zabytki metalowe z ich kontekstu w ziemi powodują zniszczenia stanowisk archeologicznych. Wielu z nich działając w ten sposób zgromadziło z wyrabowanych stanowisk archeologicznych nielegalne prywatne kolekcje zabytków archeologicznych. Zabytki te są niekiedy sprzedawane na giełdach staroci. Archeolodzy nic o nich nie wiedzą, przez co tracą możliwość uzyskania cennej wiedzy o przeszłości.

**- Czy według istniejącego prawa można w ogóle używać wykrywaczy metali legalnie?**

Wszelkie prace archeologiczne i wykopaliskowe wolno prowadzić tylko za zezwoleniem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Poszukiwania zabytków archeologicznych z użyciem wykrywacza metali również wolno prowadzić tylko za zgodą Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Inne przypadki użycia wykrywaczy metali na obszarach historycznych lub w obrębie stanowisk archeologicznych i strefach ochrony konserwatorskiej są całkowicie nielegalne. Jeśli masz wykrywacz metali i chcesz używać go zgodnie z prawem, zwróć się do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, który poinformuje Cię, na jakich terenach możesz go używać bez narazania się na łamanie prawa. Przy urzędach wojewódzkich konserwatorów zabytków i niektórych muzeach powstawać mogą kluby miłośników przeszłości, których członkowie mogą prowadzić poszukiwania pod fachowym nadzorem archeologa.

**- Co mogę zrobić, aby walczyc ze zniszczeniem dziedzictwa archeologicznego przez nielegalnych poszukiwaczy skarbow?**

Powinieneś poinformować osoby, które rozkopują stanowiska archeologiczne, że naruszają prawo. Jeśli nie zaprzestaną tej działalności powinieneś zgłosić taki przypadek natychmiast policji, udostępniając informacje pozwalające ustalić tożsamość osoby lub osób popełniających przestępstwa tego rodzaju (np. numer rejestracyjny samochodu).

opracowali: Paul Barford,  
Zbigniew Kobyliński  
i Piotr Szpanowski



**Anna Wojtasik, pracownik działu konserwacji ceramiki z Państwowego Muzeum Archeologicznego w Biskupinie podczas składania wydobytych części ceramiki**  
fot. Paweł Dobies

wa zarządza tymi zabytkami Wojewódzki Konserwator Zabytków.

**- Kto to jest Wojewódzki Konserwator Zabytków?**

Wojewódzki Konserwator Zabytków jest urzędnikiem administracji państwowej, który sprawuje ochronę nad wszelkimi dobrami kultury i zabytkami w danym województwie. Wojewódzkiemu Konserwatorowi Zabytków w jego pracy pomagają, w każdym województwie inspektor do spraw archeologii (Konserwator Zabytków Archeologicznych).

**- Gdzie powinny być przechowywane zabytki archeologiczne?**

Właściwym miejscem przechowywania znalezisk i wykopalisk archeologicznych są muzea, gdzie mogą być one badane naukowo i prezentowane na wystawach dostępnych dla

pieczyć miejsce znalezienia (np. zasypać sypką ziemią, przykryć folią itp.), zawiadomić zarząd właściwej gminy, lub Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Ewentualnie można też poinformować najbliższe muzeum lub nauczyciela historii w najbliższej szkole. Archeolodzy zatrudnieni w muzeum lub służby konserwatorskie rozpoznają i oceniają znalezisko oraz zdecydować, jakie następne kroki należy podjąć.

**- Dlaczego nie powinienem wydobywać zabytków archeologicznych z ziemi na własną rękę?**

Prowadzenie wykopalisk archeologicznych jest niezwykle trudnym zadaniem. Eksploatując warstwy ziemi (utworzone niekiedy tysiące lat temu), archeolog niszczy je. W procesie eksploatacji warstw, archeolog